

Tieto- ja turvallisuusosasto

Datatalous- ja mediayksikkö

Esteettömyysdirektiivin kansallinen toimeenpano ja kansallisen toimeenpanon seurantaryhmä

EU:n esteettömyysdirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi EU 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista), edellyttää, että viranomaiset ja yksityinen sektori tekevät tietyt tuotteet ja palvelut esteettömiksi direktiivin vaatimusten mukaisesti. Direktiivin tavoitteena on muun muassa lisätä esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta ja liikkuvuutta yhdenmukaistamalla niitä koskevia vaatimuksia jäsenvaltioissa sekä tehdä tuotteista ja palveluista esteettömämpiä ja näin yhteiskunnasta osallistavampi ja helpottaa vammaisten henkilöiden itsenäistä elämää.

Direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön lailla eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista (102/2023). Lisäksi direktiivin edellyttämiä muutoksia on tehty digipalvelulakiin, sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin, liikenteen palveluista annettuun lakiin, markkinavalvontalakiin ja hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin. Lait tulivat voimaan 1.2.2023, mutta niiden soveltaminen on alkanut pääosin 28.6.2025. Sääntelyä on täydennetty asetuksen tasolla valtioneuvoston annettua 16.2.2023 asetukset eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista (181/2023), sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavien palvelujen esteettömyysvaatimuksista (180/2023) ja eräiden digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista (179/2023).

Esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon seurantaryhmä (jatkossa seurantaryhmä) asetettiin keväällä 2023 ja sen toimikausi on 1.4.2023 – 31.12.2025. Seurantaryhmän tarkoituksena on seurata direktiivin vaatimusten toimeenpanoa. Työryhmä tavoitteena on jakaa tietoa ja tukea valvontaviranomaisten työtä esteettömyysdirektiivin toimeenpanossa. Seurantaryhmän tehtävät on lueteltu seurantaryhmän 17.3.2023 päivätyssä asettamispäätöksessä. Seurantatehtävien lisäksi työryhmän tulee raportoida vuosittain tehtäviensä edistymisestä ja koostaa havainnoistaan loppuraportti 30.9.2025 mennessä.

Seurantaryhmän kanssa samaan aikaan työskenteli esteettömyys- ja saavutettavuusvalvonnan keskittämistä valmistellut työryhmä valtiovarainministeriön johdolla. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräiden esteettömyys- ja saavutettavuusdirektiiveihin perustuvien valvontatehtävien siirtämisestä Etelä-Suomen aluehallintovirastosta Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin sekä tehtävänsiirron edellyttämiksi asetusmuutoksiksi. Työryhmän työn perusteella digitaalisten palvelujen saavutettavuuden valvonta on siirretty Traficomiin 1.1.2025. Muutoksen tavoitteena oli edistää kansalaisten oikeusturvaa, yhdenmukaistaa neuvontaa ja tehostaa toimintaa.

Esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon seurantaryhmän toiminta vuonna 2023

Seurantaryhmä kokoontui yhden kerran vuoden 2023 aikana. Kokouksessa 23.5.2023 käytiin ensin seurantaryhmän tehtävät läpi, jossa kerrottiin ryhmän tulevasta työstä sen mukaisesti mitä ryhmän asettamispäätökseen on kirjattu. Toiseksi esiteltiin EU:n esteettömyysdirektiivin implementoivan kansallisen lainsäädännön sisältöä. Kolmanneksi selostettiin valvontatoimien käynnistämistä ja valvontatehtävien yhdistämistä käsittelevän valtiovarainministeriön perustaman työryhmän työtä.

Lisäksi lyhyesti selostettiin Liikenne- ja viestintäviraston suunnitteilla olevasta toimijaselvityksestä, jossa kartoitetaan toimijat, joita esteettömyysvaatimukset koskevat. Neljänneksi kerrottiin keväällä 2023 alkaneesta selvityksestä *Tuotteiden ja palveluiden saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimusten vaikutuksista*, jossa laajemmin selvitetään esteettömyysdirektiivin kansallisia vaikutuksia yritys-, valvonta – ja kuluttajanäkökulmasta. Selvityksen tekijänä on Avaava ja alihankkijoina OwlGroup ja Pulse Drive. Selvitys valmistuu vuoden 2024 lopussa.

Seurantaryhmän toiminnasta vuonna 2023 tehtävittäin käsiteltiin asettamispäätöksessä mainituista tehtävistä tilannetta Euroopan komission koordinoimassa Ad hoc-työryhmässä (jatkossa Ad hoc -ryhmä), josta mainittiin, että, työryhmä kokoontui kaksi kertaa vuoden aikana (17.2. ja 4.5). Ad hoc -ryhmän kokouksissa aiheina olivat kansallisten lainsäädäntöprosessien tilanne, standardoinnin tilanne, sähkökirjojen saavutettavuus ja mikroyritysten ohjaus. Lisäksi seurantaryhmälle selostettiin esteettömyysvaatimukseen liittyvien standardien edistymistä. Standardien päivitystyö on käynnissä, mutta standardit eivät tule valmistumaan ennen esteettömyysvaatimusten soveltamisen aloittamista.

Esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon seurantaryhmän toiminta vuonna 2024

Seurantaryhmä kokoontui yhden kerran vuoden 2024 aikana. Seurantaryhmän kokouksessa 4.6.2024 esiteltiin Ad hoc -ryhmässä käsitellyt asiat, jossa on erityisesti keskitytty sähkökirjojen saavutettavuuteen. Lisäksi seurantaryhmälle raportoitiin Liettuan perustamasta epävirallisesta keskustelufoorumista jäsenmaille, jossa on vapaamuotoisesti keskusteltu direktiivin tulkinnasta. Ryhmässä on keskusteltu esimerkiksi liikenteen vuorovaikutteisista itsepalvelupäätteistä ja maksupäätteistä. Edelleen ryhmälle kerrottiin, että Suomi on laajemmin avannut keskusteluja Ruotsin suuntaan erityisesti verkkokauppaa ja maksupäätteitä koskevista tulkintakysymyksistä.

Seurantaryhmän kokouksessa todettiin, että sähkökirjoja koskevat vaatimukset ja sähkökirjan määritelmä on herättänyt paljon keskustelua ja kysymyksiä. Standardoinnin osalta tilanteen epäselvyys aiheuttaa palveluntarjoajissa kysymyksiä ja epävarmuutta. Esimerkiksi tulkintaa on pyydetty siitä, tulisiko aiemmin julkaistut kirjat, joita myydään vähän, saattaa saavutettaviksi. Myös verkkokaupan määritelmä on herättänyt paljon keskustelua palveluntarjoajien puolelta.

Kokouksessa Liikenne- ja viestintävirasto esitteli standardoinnin tilannekatsauksen sekä selvityksen Suomeen sijoittuneista esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvista toimijoista. Vuoden 2023 lopussa ilmestyneessä selvityksessä tunnistetaan esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvia talouden toimijoita, joita valvontaviranomaisten tulee ohjeistaa jo ennen soveltamisen alkamista.

Kokouksessa todettiin lisäksi rakennetun ympäristön osalta kaksi valmistunutta selvitystä: *Kaikille sopiva suunnittelu rakennetussa ympäristössä* sekä *Esteettömyysasetuksen toimivuusarviointi*.

Esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon seurantaryhmän toiminta vuonna 2025

Seurantaryhmä kokoontui yhden kerran vuoden 2025 aikana. Seurantaryhmän kokouksessa 27.8.2025 käsiteltiin Esteettömyysdirektiivin toimeenpanon tilannetta valvontaviranomaisen näkökulmasta. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) kertoi valvonnan organisoitumisesta ja valvonnan keinoista. Valvonnan keinoja ovat ennakoiva ja proaktiivinen ohjaus sekä toimijälähtöinen, käyttäjälähtöinen ja viranomaislähtöinen valvonta. Standardoinnin tilannekatsauksessa Traficom kuvasi standardien valmistelun ajankohtaisen tilanteen ja kertoi standardeihin liittyvistä haasteista ja standardoinnin seurannasta Suomessa.

Kokouksessa kuultiin lisäksi Vammaisfoorumin vammaisjärjestöiltä keräämää palautetta esteettömyysdirektiivin kokemuksista 28.6.2025 jälkeen. Verkkokaupan osalta on huomioitu myös kokemuksia ennen direktiivin voimaansaattamista 28.6. Yhteenvedona vammaisten henkilöiden kohtaamista esteistä nostettiin esille muun muassa liikennepalvelujen ja lippukauppojen saavutettavuuspuutteet, puutteelliset verkkokauppojen tuotekuvaukset, maksupäätteiden esteellisyys, heikkolaatuiset saavutettavuusselosteet ja vaikeasti löydettävissä olevat sekä maksulliset asiakaspalvelukanavat. Positiivista kehitystä on havaittu ruokakauppojen verkkopalveluissa ja äänikirjapalveluissa, jotka toimivat hyvin.

Loppupäätelmät seurantaryhmän toiminnasta

Seurantaryhmän työn puitteissa on jaettu ajankohtaista tietoa direktiivin toimeenpanon etenemisestä, valvontatehtävien järjestämisestä, standardoinnin tilanteesta, Euroopan komission koordinoimasta työryhmästä ja muusta yhteistyöstä jäsenmaiden kanssa sekä esteettömyyteen liittyviä tutkimushankkeista. Lain tulkintaan liittyvät kysymykset jäivät seurantaryhmän työssä muita pienempään rooliin johtuen myös seurantaryhmän työskentelyn ajoittumisesta pääasiassa aikaan ennen uusien esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimusten soveltamisen alkamista.